

ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ Water trails

ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΙΟΥ | MUNICIPALITY OF AMARI
Αγία Φωτεινή Αμαρίου - Ρέθυμνο - Κρήτη
Aghia Fotini Amari - Rethymno - Crete
T. +30 28333 40201- Fax. +30 28330 22104
www.amariguide.gr | info@amari.gov.gr

Το νερό στην ζωή του Αμαρίου

Το σημαντικότερο υδρολογικό χαρακτηριστικό της ορεινής περιοχής του Δήμου Αμαρίου είναι ότι τα πετρώματα του ορεινού όγκου τόσο του Ψηλορείτη όσο και του Κέντρου, είναι τεράστιες δεξαμενές συγκέντρωσης και αποθήκευσης υπόγειων υδάτων, τα οποία μέσα από δαιδαλώδη υπόγεια καρστικά έγκοιλα καταλήγουν στις περιφερειακές πηγές ή στις υπόγειες λεκάνες. Στο σύνολο της η περιοχή του Δήμου Αμαρίου διαθέτει πολλές μικρές και μεγάλες φυσικές πηγές οι οποίες χρησιμοποιούνται για την ύδρευση των οικισμών, για κτηνοτροφική χρήση (πόσιμα των ζώων), αλλά και για γεωργική χρήση (κυρίως για την άρδευση μικρών λαχανόκηπων).

Water in the life of Amari

The most important hydrological feature of the mountainous area of municipality of Amari is that the rocks of both Psiloritis and Kedros, are huge reservoirs of concentration and groundwater storage, which through labyrinthine underground karst cavities lead to regional sources or underground basins. The entire area of the municipality Amari has many small and large natural sources which are used for the water supply of the settlements, for fodder (troughs) and for agricultural use (mainly to irrigate small vegetable gardens).

Το έργο «**Σήμανση και Πληροφοριακό Γλικό Δήμου Αμαρίου**» είναι ενταγμένο στον Άξονα Προτεραιότητας 7 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης» με Κ.Θ.Π. 61 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Αστική και Αγροτική Αναγέννηση» στο πλαίσιο του προγράμματος «Ολοκληρωμένα Σχέδια Ανάπτυξης Περιοχών Υπαίθρου (ΟΣΑΠΥ) Δήμου Αμαρίου» του Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο πλούσιο υδρογραφικό σύστημα του Δήμου Αμαρίου συμμετέχουν οι πολυάριθμοι χείμαρροι, κυρίως των ημιορεινών και ορεινών περιοχών οι οποίοι συμβάλλουν στα πεδινά των δύο κύριων κοιλάδων του Δήμου Αμαρίου και δημιουργούν τα μεγάλα ποτάμια του Πλατύ στα κεντρικά και νότια και των Ποταμών στα βόρεια. Η συνεχής κατοίκηση στην ευρύτερη περιοχή της κοιλάδας του Αμαρίου αλλά και της περιοχής των Ποταμών, από την αρχαιότητα στηρίχτηκε κυρίως στην ύπαρξη αυτών των πηγών. Το στοιχείο του νερού συνεχίζει και σήμερα να έχει πρωταρχικό ρόλο στη ζωή της περιοχής. Τα νερά τόσο του Πλατύ ποταμού όσο και της Κοιλάδας των Ποταμών διαχρονικά χρησιμοποιούν για την άρδευση των παραποτάμιων περιοχών καθιστώντας τις περιοχές αυτές του Αμαρίου εξαιρετικά εύφορες και παραγωγικές.

Τις τελευταίες δεκαετίες τα νερά των χειμάρρων και των ποταμών της περιοχής συγκεντρώνονται σε μεγάλες ομβροδεξαμενές (Βυζαρίου) και φράγματα (Ποταμών). Η μεγαλύτερη ποσότητα του νερού χρησιμοποιείται στην άρδευση της ελιάς ενώ λόγω των σημαντικών κοινωνικών αλλαγών που συντελέστηκαν στο Αμάρι αλλά και στην κρητική ύπαιθρο εν γένει, ελαχιστοποιήθηκε η καλλιέργεια των κήπων για οικιακή κατανάλωση που τα παλαιότερα χρόνια αναπτύσσονταν στις παρόχθιες περιοχές.

In the rich hydrographic system of the municipality of Amari numerous streams are included, particularly in mountain and middle-mountain areas which contribute to the lowlands of the two main valleys of the municipality Amari and create centrally and southerly the big rivers of Platis whereas northly the ones of Potamon Dam. The continuous habitation in the wider area of Amari valley and in the region of the Potamon Dam, was based on the existence of these sources since the ancient times.

The water element still has a primary role in the life of the region. The waters of both the Platis river and the valley of the Potamon Dam were used overtime to irrigate the riverside areas and make those Amari regions extremely fertile and productive.

Over the past few decades, the waters of the streams and the rivers of the region are concentrated in large rainwater reservoirs (Vizari) and dams (Potamon Dam Lake). The largest amount of water is used in the irrigation of olives while the gardens' cultivation for domestic consumption was generally reduced whereas the previous years was growing on the banks due to the significant social changes that took place in Amari and in the Cretan countryside.

Ποτάμι Πλατύς ποταμός

Ο Πλατύς Ποταμός θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα ποτάμια της Κρήτης, και αποτελεί ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα οικοσυστήματα της περιοχής του Δήμου Κουρητών. Ο Πλατύς Ποταμός προσελκύονται τα νερά των χειμάρρων του Νοτιοδυτικού Ψηλορείτη και αφού διανύσει μια μεγάλη απόσταση, μέσα από τις κοιλάδες του Αμαρίου και του Ασωμαθιανού κάμπου, τελικά εκβάλλει στο Λιβυκό Πέλαγος, και συγκεκριμένα στην Αγία Γαλήνη. Στις εκβολές του Πλατύ Ποταμού προσελκύονται αρκετά μεταναστευτικά πουλιά, όπως ερωδιό κ.α. Κατά μήκος του ποταμού υπάρχει έντονη παραποτάμια βλάστηση με συστάδες πλατάνου, ιτιάς, πικροδάφνης, μυρτιάς, καλαμιών, καθώς και τυπικής μεσογειακής μακκίας (σχίνα κ.α.), ενώ αρκετά είδη της κρητικής πανίδας παρατηρούνται στις όχθες του, όπως Κρητικός Βάτραχος, δένδροβάτραχος, νερογελώνα, νερόφιδο κ.α. Ο Πλατύς Ποταμός αποτέλεσε τον πλούτο (σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ρέει νερό) όπου παλαιότερα βοήθησε τους οικισμούς της περιοχής να ακμάσουν, ενώ σήμερα τα νερά του τροφοδοτούν τη λιμνοδεξαμενή στον οικισμό Βυζάρι όπου χρησιμεύει για τις αρδευτικές ανάγκες της περιοχής.

Platys River

Platys River is considered one of the most important Cretan rivers and one of the most important ecosystems of the area of the Municipality of Kourites. Platys River collects the stream water of southwest Psiloritis and after having traversing a long distance into the Amari valleys and Asomathianos Kampos, yet empties into the Libyan Sea and more specifically into Agia Galini. A lot of migratory birds such as herons are attracted to the mouth of the river. There is an intense riparian vegetation around the river that includes growths of plane trees, willows, oleander, myrtles, reeds, and typical Mediterranean maquis, while a lot of Cretan flora's species are observed on its bank such as the Cretan Frog, tree frog, aquatic turtle, water snake etc. Platys River was the wealth that helped the villages of the area to flourish in the past (water flows almost the whole year). Today its water supply the artificial lake of village Vyzari that is used for the irrigation needs of the area.

Φράγμα ποταμών

Με την ολοκλήρωση του Φράγματος Ποταμών, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για ακόμα πιο μεγάλη προσέλκυση και παρουσία ορνιθοπανίδας στην περιοχή του Δήμου Αμαρίου.

Το Φράγμα βρίσκεται σε μια υπέροχη τοποθεσία, μέσα σε μια καταπράσινη κοιλάδα και κατασκευάστηκε για να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες νερού για την άρδευση της ευρύτερης περιοχής της πόλης του Ρεθύμνου. Το φράγμα που χτίστηκε τα τελευταία χρόνια σε θέση βόρεια του οικισμού και του Φαραγγιού της Πατούς είχε σαν αποτέλεσμα το δραστικό μετασχηματισμό του τοπίου αφού η μικρή κλειστή κοιλάδα των Ποταμών φιλοξενεί τώρα μία λίμνη η οποία λειτουργεί ήδη από τώρα ως τεχνητός υγρότοπος και παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί διαμορφώνει μια νέα περιοχή έλξης δραστηριοτήτων αναψυχής και τουρισμού. Από βιολογικής πλευράς δείχνει ήδη να φιλοξενεί σημαντικό πληθυσμό διαχειμαζόντων πουλιών που μάλιστα με σημαντική παρουσία απειλούμενων ειδών όπως η Βαλτόπαπια. Ο ταμιευτήρας του περιέχει σημαντική ποσότητα νερού.

Potamon dam lake

After the completion of the Potamon Dam lake, the conditions for even greater attraction and presence of birds in the municipality of Amari area were created.

The dam is in a great location, in a green valley and was constructed to meet the increasing water needs for irrigation of the wider area of Rethymnon.

The dam was built in recent years in a position north of the village and of the Gorge Patsos that had as a result the active transformation of the landscape since the small closed valley of Potamon now hosts a lake which is already working as an artificial wetland of great interest because it forms a new attraction area of recreational and tourism activities. Biologically speaking, it already seems to host a significant population of migratory birds, not to mention the important presence of endangered species such as the Ferruginous Duck. Its reservoir contains a significant amount of water.

Λιμνοδεξαμενή Βυζαρίου

Η λιμνοδεξαμενή στην περιοχή του οικισμού Βυζαρίου, αποτελεί ένα σημαντικό οικολογικό θώκο για την διατήρηση, και συγκράτηση της ορνιθοπανίδας στην περιοχή. Στην περιοχή που βρίσκεται σήμερα η λιμνοδεξαμενή, προβλέπεται η κατασκευή Φράγματος του Πλατύ Ποταμού και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για ακόμα πιο μεγάλη προσέλκυση και παρουσία ορνιθοπανίδας στην περιοχή. Με την κατασκευή του Φράγματος του Πλατύ Ποταμού τα νερά του οποίου θα εμπλουτίζουν το Φράγμα της Φανερωμένης στην πεδιάδα της Μεσσαράς, θα συγκροτηθεί ένας σημαντικός οικολογικός θώκος στην περιοχή.

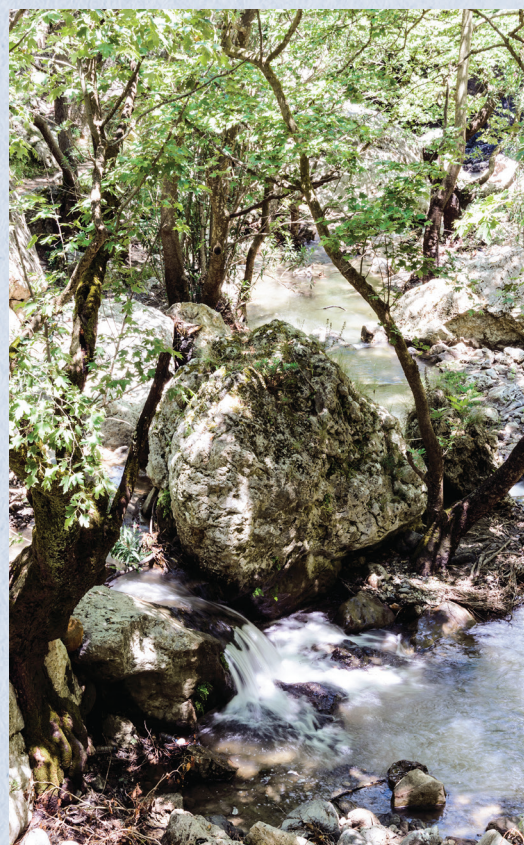
Artificial lake Vyzari

The artificial lake in the area of Vyzari village is an important ecological place to maintain and restrain the avifauna in the valley.

The construction of the dam of Platis Potamos is planned in the area where the artificial lake is located today, and thus, the conditions will be created for even greater attraction and presence of avifauna in the area. The construction of the dam of Platis Potamos will enrich with its waters the Dam of Faneromeni in Messara plain, and an important ecological niche will be set up in the region.

Παραδοσιακά γεφύρια

Το πικνό υδρολογικό δίκτυο και το πλούσιο ανάγλυφο της περιοχής του Δήμου Αμαρίου συνέβαλε στην ανάγκη κατασκευής μεγάλου αριθμού παραδοσιακών πέτρινων γεφυριών για την εξυπηρέτηση της επικοινωνίας από την μια περιοχή στην άλλη. Στα ποτάμια και τους χειμάρρους του Αμαρίου συναντούμε ορισμένα από τα πιο χαρακτηριστικά πέτρινα γεφύρια της Κρήτης, τα οποία χαρακτηρίζονται από ποικιλία μορφών και κατασκευαστικών χαρακτηριστικών. Τα γεφύρια του Αμαρίου διαθέτουν δομικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά που τα καθιστούν εξαιρετικά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με ιδιαίτερη τεχνική αξία, όπως το τρίτοξο γεφύρι του Πλατύ Ποταμού, το μονότοξο στο Λιγιώτη Ποταμό, κοντά στο Πετροχώρι και το υπέροχο γεφύρι στις Σμιλές.

Νερόμυλοι

Κατά μήκος των μεγάλων ποταμών και χειμάρρων της περιοχής του Αμαρίου όπως και γενικά της Κρήτης αναπτύσσονταν τα παλιότερα χρόνια οι παραδοσιακοί Νερόμυλοι για την άλεση των σιτηρών. Οι νερόμυλοι αυτοί ανήκαν στην κατηγορία του "ελληνικού" τύπου με εσωτερικό, μικρό σχετικά, οριζόντιο υδροτροχό (φτερωτή) και συνδυάζονται με σημαντικά υδραυλικά έργα που αφορούσαν την μεταφορά και διαχείριση του νερού, όπως τους "νεραύλακες" τις "στέρνες" και τους "υδατόπυργους" που κατέληγαν στα "ζουργιά" όπου βρισκόταν ο μηχανισμός κίνησης. Μορφολογικά και κατασκευαστικά οι νερόμυλοι του ελληνικού τύπου αποτελούν απλή πλατυμέτωπη κατασκευή ορθογωνικής κάτοψης, τυπολογικά απλούστατη με ενιαίο χώρο εργασίας, ορθογώνης και σε ορισμένες περιπτώσεις με μικρή αποθήκη με πατάρι για ύπνο.

The area of the municipality of Amari possess a dense hydrological network and a rich terrain that contributed to the need of building a large number of traditional stone bridges to facilitate communication from one area to another.

The most characteristic stone bridges of Crete are located in the streams and rivers of Amari, which are characterized by a variety of shapes and structural features.

The bridges of Amari have such structural and morphological characteristics that make them an excellent example of traditional architecture with particular technical value.

Watermills

In previous times, the traditional watermills for milling of cereals were developed along the large rivers and streams of the region of Amari and generally of the whole Crete.

Watermills of Amari belong to the category of "Greek" type with an interior, relatively small, horizontal waterwheel (impeller) and are combined with significant water projects involving the transportation and the water management, like the "herav lakes", the "cisterns" and the "water towers" that ended in "zourgia" where the movement mechanisation was located.

Morphologically and structurally a typical watermill of Amari, that most of them are in ruins, is a simple and rectangular construction with broad fronts, with a single-room for both work and accommodation that sometimes included a small store with a loft for sleeping.

